

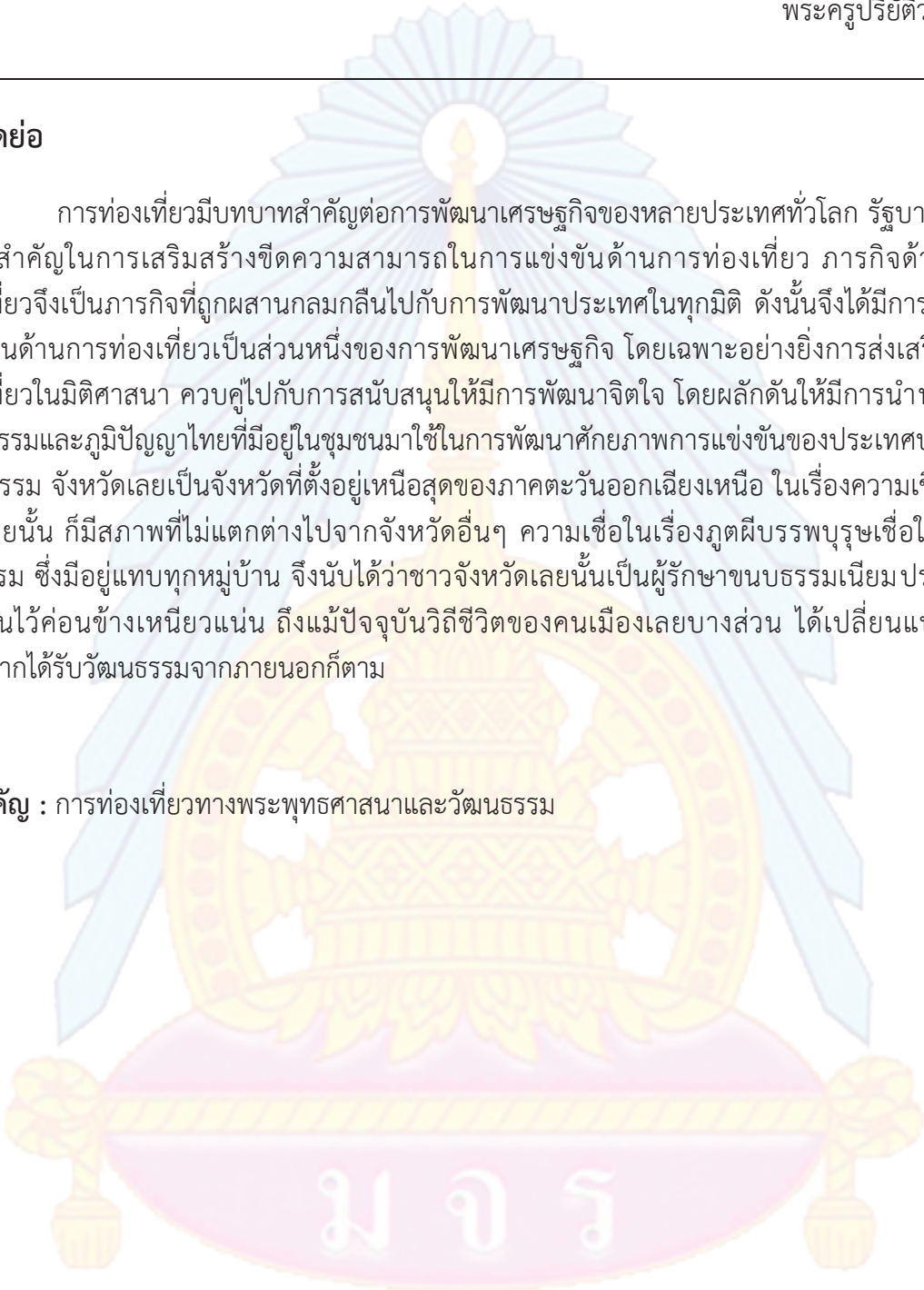
การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดเลย

พระครูปริยัติวชิรคุณ

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รัฐบาลจึงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผสมผสานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ดังนั้นจึงได้มีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติศาสนา ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาจิตใจ โดยผลักดันให้มีการนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของประเทศบนฐานวัฒนธรรม จังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่เหนือสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในเรื่องความเชื่อของชาวเลยนั้น ก็มีสภาพที่ไม่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่นๆ ความเชื่อในเรื่องภูตผีบรรพบุรุษเชื่อในเรื่องพิธีกรรม ซึ่งมีอยู่แทบทุกหมู่บ้าน จึงนับได้ว่าชาวจังหวัดเลยนั้นเป็นผู้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นไว้ค่อนข้างเหนียวแน่น ถึงแม้ปัจจุบันวิถีชีวิตของคนเมืองเลยบางส่วน ได้เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากได้รับวัฒนธรรมจากภายนอกก็ตาม

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม

Tourism in Buddhism and Cultural at Loei Province

Abstract

Tourism is an important industry for the economic development of many countries around the world. The government attaches great importance to strengthening its competitiveness to travel. Tourism is a mission that is blended into every country's development. Therefore, tourism has been integrated as part of economic development. In particular, the promotion of religious dimension. Coupled with support for mental development. By pushing for adoption Cultural Capital and Thai Wisdom are available in the community. Used to develop the competitiveness of the country on a cultural basis. Loei is the northernmost province of the Northeast. In the belief of the people It does not differ from other provinces. Faith in the ancestral spirits believed in rituals which is almost every village. It can be said that the people of Loei Province is a keeper of local traditions quite firmly.

Keywords: Tourism in Buddhism and Culture.

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รัฐบาลของประเทศดังกล่าวจึงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อช่วงชิง ส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียนต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อดึงนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศตนเพิ่มมากขึ้น ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ ถูกผสมผสานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติตั้งนั้นการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศต่าง ๆ จึงได้มีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งหากประเทศใดมีแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ชัดเจน บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง โครงสร้างพื้นฐานที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์และบุคลากรภาคการท่องเที่ยวมีศักยภาพด้วยแล้ว จะเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศนั้นๆ มีข้อได้เปรียบในการแข่งขันและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวของตนให้เติบโต ได้อย่างมั่นคง ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะเป็นกลไกหลักในการช่วย รักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติได้ จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555–2559 และต้องการให้เป็นวาระแห่งชาติที่ได้รับการผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง ประการที่สอง มุ่งเน้นกิจกรรมที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้เห็นเป็นรูปธรรมในระยะ 3 ปีถัดจากนี้และประการที่สามให้ความสำคัญกับการปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนสู่แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ โดยกำหนดบทบาทของกลไก การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวทุกระดับให้มีความเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ระดับนโยบายซึ่งมีคณะกรรมการนโยบาย การท่องเที่ยวแห่งชาติเป็นแกนหลัก ระดับกลุ่มจังหวัดคือคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขต พัฒนาการท่องเที่ยว และระดับจังหวัดคือคณะกรรมการท่องเที่ยวจังหวัด (กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา.ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา, 2558) โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ตระหนักถึงภารกิจเร่งด่วนซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของประเทศ ในการ เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติศาสนาควบคู่ไปกับการ สนับสนุนให้มีการพัฒนาจิตใจ โดยผลักดันให้มีการนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของประเทศบนฐานวัฒนธรรม คือ วัด หรือศาสนสถานของทุกศาสนา

ทั้งนี้ เพื่อให้ สอดรับกับการที่ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเต็มรูปแบบในปี ค.ศ. 2015 หรือ ปี พ.ศ. 2558 และอนาคตของอาเซียน จะกลายเป็นอีกกลุ่มประเทศหนึ่งที่มีพลังต่อรองทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจที่มีความ มั่นคงและเข้มแข็งทางสังคมและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่ชาวโลกไม่อาจมองข้ามได้ เนื่องจากอาเซียนรวมกันแล้วมีประชากรราว 600 ล้านคน เป็น 1 ใน 10 ของประชากรทั้งโลก และดินแดนแห่งนี้ยังเป็นดินแดน อันศักดิ์สิทธิ์ที่รุ่มเย็นมาแต่โบราณกาล โดยเป็นหลักแหล่งของศาสนาสำคัญ ถึง 3 ศาสนา อันได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะมีพระพุทธศาสนาเป็นที่นับถือของประชาชนในกลุ่มประเทศแถบนี้ถึง 5 ประเทศในอาเซียน คือ ไทย เวียดนาม ลาว กัมพูชา และพม่า ซึ่งมีประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง ของพระพุทธศาสนาของโลกที่มีหลักธรรมที่เป็นสากลที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โลกในยุคปัจจุบัน ศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community:

ASCC) เป็น 1 ใน 3 เสาหลัก ที่ค้ำยันประชาคมอาเซียนให้เป็นปึกแผ่นและมีเสถียรภาพ ดังนั้น การใช้ศาสนาสร้างความเจริญ ทางจิตใจ ควบคู่ไปกับความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงทางการเมือง จะทำให้ความเป็นประชาคม อาเซียนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

พระพุทธศาสนากับการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0

ประเทศไทย 4.0 หรือ Thailand 4.0 นับเป็นกระแสที่ได้รับการกล่าวถึง และวิเคราะห์ในแง่มุมต่างๆ อย่างมากมาย ทั้งนี้คงเนื่องมาจากเป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของรัฐบาล ที่จะขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่เป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายที่จะเปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เมื่อมองถึงพัฒนาการของสังคมไทย ผ่านความเป็นประเทศไทย 1.0 2.0 และ 3.0 ซึ่งถูกกำหนดแนวทางการพัฒนาด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาตั้งแต่ พ.ศ. 2504 จะพบว่า แม้ว่าในบางช่วงของแผนจะประสบความสำเร็จในการพัฒนา เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแผนฉบับแรกๆ และการสร้างความเจริญเติบโต และรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพในแผนฉบับที่ 6-7 แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการพัฒนาสังคมไทย ก็คือ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาประเทศ จะเห็นได้ว่าในแผนฉบับที่ 8 เป็นต้นมา จะเน้นการพัฒนาที่มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาคนให้มีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งการพัฒนาที่บูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาในแง่มุมของพระพุทธศาสนาในฐานะสถาบันหลักหนึ่งในสังคมไทย ที่ได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมไทย ก็พบว่า ในอดีตพระพุทธศาสนาประสบความสำเร็จในการสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับสังคมไทย จนคนไทยมีลักษณะนิสัยที่เด่นชัด คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบสนุกและชอบทำบุญ ซึ่งนับเป็นความพิเศษอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ที่สามารถบูรณาการความสนุกกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาในเรื่องบุญเข้าด้วยกัน ดังปรากฏในประเพณีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานแต่งงาน งานวันสงกรานต์ เป็นต้น เมื่อสังคมไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งการพัฒนาที่เน้นวัตถุดตามแบบอย่างตะวันตก พระพุทธศาสนาก็เริ่มสูญเสียบทบาทที่มีต่อการพัฒนาประเทศอย่างที่เคยเป็นมา เนื่องจากสังคมไทยไปต้อนรับวัฒนธรรมตะวันตก สังคมไทยเริ่มมีปัญหามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรับเอาความเจริญก้าวหน้าแบบตะวันตกเข้ามา ทั้งนี้เพราะสังคมไทยไม่ได้มีภูมิหลังและรากฐานความเจริญทางสังคมอุตสาหกรรม และไม่มีวัฒนธรรมอุตสาหกรรมแบบตะวันตก ทำให้สังคมไทยมีสภาพที่นักวิชาการเรียกว่า “ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา: modernization without development” คือ การที่ประเทศไทยมีความทันสมัยจริงแต่ภายนอก แต่ในเนื้อหาแล้วไม่ได้พัฒนาให้เกิดขึ้นในสังคมของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษา การเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ หรือ ด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น (ธนภณ สมหวัง, บทความพิเศษ กรุงเทพธุรกิจ <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641259>>)

การที่สังคมไทยได้รับเอาความเจริญแบบตะวันตกเข้ามา ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ระบบอุตสาหกรรม ด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ ทำให้สังคมไทยรับเอาความเจริญตามแบบอย่างตะวันตกอย่างเต็มที่ แต่การรับเอาวัฒนธรรมดังกล่าวมานั้น ไม่สอดคล้องกับภูมิหลังของสังคมไทย เพราะคนไทยมักจะรับในเข้ามาในแง่ของการเสพบริโภค หรือรับเอาแต่สิ่งที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกสบาย ทำให้คนไทยที่แต่เดิมมีวัฒนธรรมแบบเกษตรกรรม และมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายอยู่แล้ว กลับเสพติดความสบายจากวัฒนธรรมตะวันตกมากยิ่งขึ้นและกลายเป็นคนมักง่าย

มากยิ่งขึ้น โดยขาดพื้นฐานของวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมอุตสาหกรรมที่เป็นวัฒนธรรมแห่งการใฝ่รู้และสู้สิ่งยากนอกจากนี้แล้ว ลักษณะเดิมของสังคมไทยที่มีวัตถุพร้อม (ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว) ไม่มีความปิดกั้นทางเศรษฐกิจ มีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย เพราะมีวัตถุเสพบริโภคที่พร้อมที่จะบำรุงบำเรอร่างกาย ลักษณะเช่นนี้ไปกันได้ดีกับการรับเอาเทคโนโลยีจากต่างชาติ ที่เข้ามาพร้อมกับกระแสบริโภคนิยม และสอดคล้องกับกระแสความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ในสังคมไทยที่มีมาแต่เดิม เกิดเป็นวัฒนธรรมเทคโนโลยีผสานไสยศาสตร์ คือ การพึ่งพาสิ่งภายนอก โดยที่ไม่ต้องลงมือทำการ สังคมไทยจึงเป็นสังคมที่ร่อนคล้อยถล่นตาล พึ่งพาอำนาจภายนอกต่าง ๆ สังคมไทยจึงตกอยู่ในสภาพความอ่อนแอ ขาดความเข้มแข็งที่จะไปพัฒนาประเทศ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), มองไทยผ่านธรรม, <<http://www.maitichon.co.th/news/461003>>)

สื่อความหมายการท่องเที่ยว

สื่อความหมายในบริบทของการท่องเที่ยว เป็นศิลปะการสื่อสาร นำเสนอเรื่องราวที่กระตุ้นความสนใจ ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม มีส่วนสำคัญในการเพิ่มมูลค่าในสินค้าและบริการ (กลุ่มวิชาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, การสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม, (กลุ่มวิชาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, การสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม, (กลุ่มวิชาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: 2558:8) การสื่อความหมายการท่องเที่ยวที่ดีสามารถสร้างความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน และความประทับใจต่อผู้มาเยือน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความซาบซึ้งใจในเรื่องราวที่นำเสนอ ตลอดจนการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

บทบาทของการสื่อความหมายการท่องเที่ยว

1. ให้ความรู้ การสื่อความหมายช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเข้าใจในคุณค่า และความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอาจอยู่ในลักษณะรูปธรรมหรือนามธรรมของประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สืบทอดมาเป็นเวลาช้านาน
2. สร้างความเพลิดเพลิน การสื่อความหมายมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความประทับใจและประสบการณ์เดินทางแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง ช่วยเพิ่มโอกาสให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยี่ยมชมอีก
3. การอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน การสื่อความหมายมีบทบาทสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

ลักษณะวัฒนธรรมไทย ศาสนาและความเชื่อ ในบริบทของการท่องเที่ยว

วัฒนธรรมไทยมีการพัฒนามายาวนานจากการผสมผสานพื้นฐานของท้องถิ่น กับอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและขอม ต้นสมัยรัตนโกสินทร์วัฒนธรรมจีนเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยยิ่งขึ้น ตามการอพยพเข้ามาของชาวจีนโพ้นทะเลช่วงต่างๆ เข้ามาจับใช้ผู้คนในสังคมไทยมีปรากฏอยู่ในเรื่องต่างๆ ตามที่ผู้รับวัฒนธรรมอย่างคนไทยจะเห็นเหมาะสม อาทิ ใน เรื่องของศาสนาก็เห็นได้ว่า

พุทธศาสนานิกายเถรวาท และศาสนาพราหมณ์จากอินเดียได้เข้ามาฝังรกรากใน ดินแดนแถบนี้ตั้งแต่ สมัยทวารวดี พุทธศตวรรษที่ 9-11 ผสมเข้ากับความเชื่อในผีสาางเทวดาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมา แต่ดั้งเดิม สิ่งเหล่านี้สะท้อนอยู่ในปรัชญา ความเชื่อ และการคิดพิจารณาชีวิตในหมู่ชาวไทย นอกจากนี้ยังปรากฏ อยู่ในศิลปะแบบประเพณีซึ่งก็คือพุทธศิลป์ นั่นเอง รูปแบบสถาปัตยกรรม วัตถุอารามโบสถ์ วิหาร ศาลาการ เปรียญ หอไตร ตู้พระธรรม ธรรมมาสน์ พระพุทธรูป จิตรกรรมฝาผนัง งานปูนปั้นและงาน แกะสลักไม้เพื่อ ประดับตกแต่งอารามทั้งหลาย เหล่านี้คือผลรวมของการสังเคราะห์ศาสนาความเชื่อ ดังกล่าวเข้าด้วยกัน

การรับวัฒนธรรมแบบแผนวัฒนธรรมจากแหล่งต่างๆ มาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับชีวิต แบบไทยๆ ที่ประจักษ์ในมรดกวัฒนธรรมทั้งหลายเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาค อื่นๆ ของโลก เช่นกัน ดังการท่องเที่ยวเชิงศาสนาต่อไปนี้

ศาสนาและความเชื่อ ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ประกอบด้วยความเชื่อและแบบ แผนพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อจะควบคุมจักวาลที่ในความเป็นจริง แล้วอยู่เหนือการควบคุมของมนุษย์ ใน ความหมายอย่างกว้างๆ แล้วการกระทำในศาสนาความเชื่อ มัก เกี่ยวข้องกับการเช่นสรวงบูชา หรือการสร้างสรรค์ สัมพันธภาพ ระหว่างมนุษย์กับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ ทั้งหลาย ซึ่งมนุษย์เชื่อว่าสามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือ วิถีทางของธรรมชาติ และวิถีชีวิตของ มนุษย์ ศาสนาความเชื่อเป็นสิ่งสากลที่พบได้ในสังคมวัฒนธรรมทุกแห่ง หนทั่วโลกตั้งแต่เริ่มมีเผ่าพันธุ์ มนุษย์กระทั่งปัจจุบัน ในสังคมที่ดำรงชีวิตด้วยการหาของป่าล่าสัตว์ ศาสนา คือ องค์ประกอบพื้นฐาน ของชีวิตประจำวันทุกแง่มุม ครั้นสังคมพัฒนาไปสู่ความซับซ้อนยิ่งขึ้นศาสนาก็ค่อยๆ ลดบทบาทการ ครอบงำชีวิตประจำวัน และมีแนวโน้มที่จำกัดอยู่ในโอกาสพิเศษต่างๆ ความเชื่อในอำนาจเหนือ ธรรมชาติและพลังต่างๆ คือลักษณะเด่นของศาสนาความเชื่อ โดยการสวดอ้อนวอนเช่นสรวงบูชา และ ประกอบพิธี โดยเป็นช่องทางที่ผู้คนใช้เพื่อวิงวอนขอความช่วยเหลือต่อโลกเหนือธรรมชาติ เราอาจจะ จัดกลุ่มสิ่งเหนือ ธรรมชาติออกเป็น 3 ประเภท คือ (ธัญญ วงษ์วิภาค:2552)

1. เทพเจ้า เทวดา ภูตผี และวิญญาณบรรพบุรุษ พระเจ้า และเทพทั้งหลายเป็น สิ่งเหนือธรรมชาติที่ห่างไกลมนุษย์ และเชื่อว่ามิอำนาจควบคุมจักวาล หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของจักรวาล ส่วนความเชื่อในผีสาางเทวดา เป็นความเชื่อที่เป็นส่วนหนึ่งของ ธรรมชาติ

2. ความเชื่อในผีบรรพบุรุษเป็นความคิดความเชื่อที่มนุษย์สร้างขึ้นมาจากร่างกายและ วิญญาณเชื่อกันว่า เมื่อตายไปแล้ววิญญาณจะละจากสังขาร และยังคงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกระทำ ต่างๆของมนุษย์

3. ความเชื่อ ในวิญญาณบรรพบุรุษ จะปรากฏอยู่ในกลุ่มสังคมที่จัดระเบียบครอบครัว และเครือญาติที่ให้ความสำคัญกับบรรพ บุรุษ ดังจะพบได้ในสังคมของชาวจีน ชาวเวียดนาม ชาวมอญ และลาวโซ่ง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาความเชื่อส่วนใหญ่มีเป้าประสงค์อยู่ บุคคลย่อมมี เป้าหมายอย่างไร้ อย่างหนึ่งในใจขณะประกอบพิธีกรรม ผู้ดำเนินพิธีกรรมจะปารณาผลลัพธ์ของการ กระทำนั้น เช่น ขอฝน หยุด ฝน หรือหวังความอุดมสมบูรณ์ของพืชผล

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่

อุทยานประวัติศาสตร์ หมายถึง บริเวณที่มีหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์สมัยใดสมัยหนึ่งของประเทศ หลักฐานและความสำคัญดังกล่าวอาจเป็นทางวัฒนธรรม การเมือง และสังคมวิทยาได้

พิพิธภัณฑ์ คือ หน่วยงานที่ไม่หวังผลกำไร เป็นสถาบันที่ถาวรในการรวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัย สื่อสาร และจัดแสดงนิทรรศการ ให้บริการแก่สังคมเพื่อการพัฒนา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการค้นคว้าการศึกษา และความเพลิดเพลิน โดยแสดงหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับมนุษย์และสภาพแวดล้อม สิ่งซึ่งสงวนรักษาและจัดแสดงนั้นไม่ใช่เป็นเพียงวัตถุ แต่ได้รวมถึงสิ่งที่มีชีวิตด้วยโดยรวมไปถึง สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่สงวนสัตว์น้ำ และสถานที่อันจัดเป็นเขตสงวนอื่นๆ รวมทั้งโบราณสถานและแหล่งอนุสรณ์สถาน ศูนย์วิทยาศาสตร์และท้องฟ้าจำลอง

แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตรงกับข้ามกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เมืองขนาดใหญ่ๆ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน สถานที่ที่รัฐบาลก่อสร้างขึ้น เช่น พระราชวัง หรือ อาคารเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาที่สำคัญ

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ประกอบด้วย สภาพภูมิอากาศ (Climate) ทิวทัศน์ที่สวยงาม (Scenery) และสัตว์ป่า (Wildlife) นับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด แต่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลและบำรุงรักษาเป็นอย่างดีจากทุกๆ ฝ่าย เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจทำลายความสวยงามอันทรงคุณค่าเหล่านี้ลงได้

การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและความเชื่อ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า สิ่งทั้งหลายที่เป็นวัฒนธรรมสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวอันยังเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยทรัพยากรหลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการท่องเที่ยวได้ ครอบคลุม หากพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่า ศาสนสถาน ในศาสนาต่างๆ อาทิ โบสถ์คริสต์ มัสยิด วัดในพุทธศาสนา สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในที่ต่างๆ เช่น ศาลหลักเมือง ศาล เจ้า และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ อันมีอนุสาวรีย์ และสุสาน ฯลฯ เป็นปลายทางการท่องเที่ยวที่มีผู้มา เยือนเสมอมา แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้จึงมีบทบาทที่ซับซ้อนกัน กล่าวคือ ในยามปกติผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นที่พักผ่อน กิจพิธี และผู้ที่มาร่วมงานส่วนใหญ่มักได้แก่ชุมชนในละแวก

นั้น แต่ความโดดเด่นมีชื่อเสียง มีเอกลักษณ์ทาง ศิลปะ มีประวัติความเป็นมา และเป็นที่พำนักของบุคคลสำคัญ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยดึงดูดให้มีผู้มาเยือน และเมื่อการท่องเที่ยวตามสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อกลายเป็นกระแส สถานที่เหล่านี้จึงต้องปรับบทบาทเพิ่มขึ้นเพื่อสนองความต้องการมาเยือน โดยทั่วไปการปรับบทบาทเช่นนี้ มักเป็นไปในเรื่องของ การปรับปรุง แต่งทาสถาปัตยกรรม และการเพิ่มบริการด้านต่างๆ เช่น การให้ข้อมูลประวัติความเป็นมา ข้อมูลการเดินทาง ข้อมูลการติดต่อขอเยี่ยมชม และข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก ในบางกรณีมีการใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ เช่น แผ่นพับ หนังสือคู่มือท่องเที่ยวท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์ผ่านอิน-เทอร์เน็ต และเมื่อจะมีการจัดงานครั้งสำคัญก็จะมี การประชาสัมพันธ์ในลักษณะโฆษณาทั้งทางวิทยุ และโทรทัศน์ ในแง่ของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปแล้วมีเหตุผลหลายประการที่ผู้คนเดินทางท่องเที่ยว การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนจะเป็นเหตุผลของคนส่วนใหญ่ ที่ประสงค์จะหลุดออกไปจากความเบื่อหน่ายจำเจ ที่บ้าน ที่ทำงานหรือถิ่นกำเนิด การเที่ยวด้วยเหตุผลเช่นนี้นอกจากจะได้พักผ่อนทั้งจิตใจและร่างกายแล้วยังได้ เติมเต็มประสบการณ์ใหม่ๆระหว่างการเดินทางไปเยือน กระนั้นก็มีผู้คนอีกจำนวนไม่น้อยที่ได้รับประโยชน์ด้วยเป็นผลพลวจากการท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางไปต่างถิ่นเพื่อประชุม เพื่อศึกษาต่อ เพื่อเยี่ยมญาติ และหรือเพื่อไป ติดต่อค้าขาย ฯลฯ ตามนัยยะนี้อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงศาสนาความเชื่อก็เป็นพฤติกรรมที่คล้ายกันกับผู้คนในกลุ่ม หลังด้วยมีจุดประสงค์หลักแนชัดในการเดินทางเพื่อเติมเต็มความต้องการในลักษณะที่เข้าข่ายไสยศาสตร์ หรือศาสนา ส่วนประโยชน์ท่องเที่ยวอื่นๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นผลพลอยได้จากการไปเยือนปลายทาง (กลุ่มวิชาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: 2558:8)

นอกจากนี้ นักเดินทางท่องเที่ยวเชิงศาสนายังมีเป้าหมายอื่นๆ ในการไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น นักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งต้องการจะเชื่อมโยงการรับรู้เรื่องราวของสถานที่แห่งนั้นกับข้อมูลที่ตนเคยรับทราบมา ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันมาแต่อดีตก็ยังคงมีนักท่องเที่ยวทั้งเก่าและ ใหม่มาเยือนอยู่เสมอ นักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาความเชื่อก็เพื่อหวังเพิ่มบุญบารมีเพื่อชาตินี้ และชาติหน้า วัดที่โด่งดังด้วยพระศรีอริยเมตไตรย์มักเนืองแน่นไปด้วยนักท่องเที่ยวผู้ปรารถนาจะได้รับความสุข สบายในภพหน้า ส่วนการทาบัญพาทานด้วยการปล่อยโค กระบือ ปล่อยนก และกึ่งหอยปูปลา ในหลายๆโอกาส เช่นในวันเกิดหรือในเทศกาลงานบุญที่จัดขึ้นตามวัดต่างๆ ของนักท่องเที่ยวบางรายอาจจะเนื่องด้วยประสงค์ที่ จะชำระชะล้างความไม่ดีงามที่เคยกระทำความ ร้ายการท่องเที่ยววัฒนธรรมที่หลายบริษัทจัดขึ้นนอกจากจะให้ไปเยือนสถานที่สำคัญมีชื่อเสียงทั่วไป แล้วปลายทางของการท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่งก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศาสนาความเชื่อ

จังหวัดเลย

ประวัติศาสตร์จังหวัดเลย

ประวัติความเป็นมาของจังหวัดเลยเพ็งจะมีปรากฏแน่ชัด ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ครั้งโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเมืองเลยขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2396 ส่วนประวัติความเป็นมาของจังหวัดเลยเป็นหลักฐานที่ได้จากคำบอกเล่าสืบต่อกันมา โดยอาจได้รับการบันทึกไว้ในรูปของสมุดข่อยคัมภีร์ใบลาน รวมทั้งพงศาวดาร ดังนี้

จังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่เหนือสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิถีชีวิตของชาวเลยจะเป็นแบบเรียบง่าย อาชีพส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพเกษตรกรรม มีการทำไร่ทำนา รวมไปถึงการปลูกฝ้าย มะขามหวาน ฝรั่ง พารา และดอกไม้เมืองหนาว ในเรื่องความเชื่อของชาวเลยนั้น ก็มีสภาพที่ไม่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคเดียวกันที่มีความเชื่อในเรื่องภูติผีบรรพบุรุษเชื่อในเรื่องพิธีกรรมเกี่ยวกับผีฟ้า นางเทยม ซึ่งมีอยู่แทบทุกหมู่บ้าน จึงนับได้ว่าชาวจังหวัดเลยนั้นเป็นผู้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นไว้ค่อนข้างเหนียวแน่น ถึงแม้ปัจจุบันวิถีชีวิตของคนเมืองเลยบางส่วนได้เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากได้รับวัฒนธรรมจากภายนอกก็ตาม (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเลย. ประวัติศาสตร์จังหวัดเลย: 2541)

ด้านซ้าย เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเลย ในประวัติศาสตร์ ปรากฏชื่อด้านซ้าย ตั้งแต่ก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี โดยใน พ.ศ. 1800 พ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง ตั้งให้ด้านซ้ายเป็นเมืองหน้าด่าน และเป็นกันชนกับดินแดนของขอมในยุคนั้น ซึ่งอำเภอด้านซ้ายหรือเมืองด้านซ้ายในอดีตเป็นจุดกึ่งกลางที่อยู่ระหว่างเมืองหลวงพระบางและเมืองสุโขทัยครั้นถึง พ.ศ. 2103 สมเด็จพระมหาจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยาและพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุต ทรงช่วยกันสร้าง “พระธาตุศรีสองรัก” ขึ้นเพื่อไว้เป็นอนุสรณ์โดยได้โปรดให้อำมาตย์ราชครู และพระราชาคณะเป็นตัวแทนของสองพระนครมาดำเนินการสร้าง แต่ก่อนที่จะสร้างพระธาตุศรีสองรัก ผู้แทนทั้งสองพระนครได้มีการทำพิธีตั้งสัตยาธิษฐานว่า ทั้งสองพระนครจะรักใคร่กลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ดุจเป็นราชอาณาจักรเดียวกันตลอดไปชั่วกัปชั่วกัลป์ (โปรดศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมในประวัติพระธาตุศรีสองรัก) เป็นสัญลักษณ์แห่งไมตรีร่วมกันทั้งเป็นสักขีพยานในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากการรุกรานของพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้แห่งพม่า (บุรรัตน สามีตียะ, 2541:134) และที่อำเภอด้านซ้ายนี้เอง ได้เป็นแหล่งที่มาของการละเล่นประเภทย่อยอย่างหนึ่งขึ้นมา ซึ่งเรียกว่า “ประเพณีการละเล่นผีตาโขน”

การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดเลย

ด้วยลักษณะทางประวัติศาสตร์ ประเพณี ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมของจังหวัดเลย ดังที่กล่าวมาแล้วว่า จังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่เหนือสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิถีชีวิตของชาวเลยจะเป็นแบบเรียบง่าย อาชีพส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพเกษตรกรรม มีการทำไร่ทำนา รวมไปถึงการปลูกฝ้าย มะขามหวาน ฝรั่ง พารา และดอกไม้เมืองหนาว นั้น ในบางพื้นที่ของชาวจังหวัดเลย ยังคงสภาพเป็นหมู่บ้าน หรือชุมชนเก่าแก่ เช่น อำเภอด้านซ้าย และอำเภอเชียงคาน ซึ่งถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งแหล่งชุมชนดังกล่าวนี้ มีบ้านเรือน วัด หรือศาสนสถานที่สำคัญและเก่าแก่ มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน

ยกตัวอย่างเช่น ประเพณีการละเล่นผีตาโขน ของอำเภอด้านซ้าย จังหวัดเลย เป็นประเพณีที่ได้รับความสนใจจากประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว จากในและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ประเพณีแห่ผีตาโขนได้ปฏิบัติสืบทอดมาจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นของอำเภอด้านซ้าย และอำเภอนาแห้วในจังหวัดเลย เมื่อถึงเทศกาลบุญหลวงชุมชนในท้องถิ่นมักจะมีการเล่นผีตาโขน เพราะการเล่นชนิดนี้ให้ความสนุกสนานทั้งผู้เล่นและผู้ชม จึงเรียกการเล่นชนิดนี้ว่า งานประเพณีแห่ผีตาโขน จุดเด่นของประเพณีแห่ผีตาโขนในเทศกาลบุญหลวง คือจะมีประชาชนแต่งตัวเป็นผีสวมหน้ากากที่

ท่ามาจากหวดหนึ่งข้าวเหนียว พับขึ้นเป็นหมวกแล้วนำมาเย็บติดกับโคนของก้านมะพร้าว แต่งแต้มด้วยสี เจาะตาสองข้างแต่งงมูกให้ยาวเหมือนงวงช้าง เสื้อผ้าทำด้วยเศษวัสดุต่างๆ ที่เอวแขวนหมากกระโหลง มีเสียงดังเมื่อก้าวเดินมือถืออาวุธทำด้วยไม้จ้าว ทำเป็นรูปดาบหรือไม้คล้ายเครื่องเพศชาย ตรงปลายทาสี แดง เพื่อเป็นจุดเด่นให้เกิดความสนใจยิ่งขึ้น (อุดม บัวศรี, 2540: 241)

ประเพณีเล่นผีตาโขน เป็นเทศกาลที่จัดขึ้นในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ซึ่งตั้งอยู่ทางภาค อีสาน ของประเทศไทย เป็นเทศกาลที่เกิดขึ้นในเดือน 7 ซึ่งมักจัดมากกว่าสามวันในบางช่วงระหว่าง เดือนมีนาคม และกรกฎาคม โดยจัดขึ้นในวันที่ได้รับเลือกให้จัดขึ้นในแต่ละปีโดยคนทรงประจำเมือง ซึ่ง งานบุญประเพณีพื้นบ้านนี้มีชื่อเรียกว่า “บุญหลวง” โดยแบ่งออกเป็นเทศกาล ผีตาโขน ประเพณีบุญบั้งไฟ และงานบุญหลวง (หรือ บุญผะเหวด) (ดำรงค์ รักษ์จรยาววงศ์ และ ธนโชติ ศรีบุญเรือง, 2555:)

ผีตาโขน นั้น เดิมมีชื่อเรียกว่า ผีตามคน เป็นเทศกาลที่ได้รับอิทธิพลมาจากมหาเวสสันดร ชาดก ชาดกในทางพระพุทธศาสนา ที่ว่าถึงพระเวสสันดร และพระนางมัทรี จะเดินทางออกจากป่ากลับ สู่เมืองหลวง บรรดาสัตว์ป่ารวมถึงภูติผีที่อาศัยอยู่ในป่า นั้น ได้ออกมาส่งเสด็จด้วยอาลัย ซึ่งวันแรกจะเป็นเทศกาลผีตาโขน ซึ่งเรียกวันนี้ว่า วันรวม (วันโสม) โดยจะมีพิธีเบิก พระอุปคุตต์ ในบริเวณระหว่าง ลำน้ำหมันกับลำน้ำคอก ส่วนวันที่สองของเทศกาลดังกล่าวจะมีพิธีจุดบั้งไฟบูชา พร้อมด้วยเครื่องแต่ง กายที่หลากหลาย รวมถึงการแข่งขันเต้นรำตลอดจนขบวนพาเหรด ส่วนในวันที่สามและวันสุดท้ายจะมีการให้ชาวบ้านฟังเทศน์ทั้งนี้ ผีตาโขนยังได้รับการนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ และฉายาประจำทีม สโมสร ฟุตบอลเลย ซิติ์ เช่นกัน และประเพณียังคงมีความเชื่อกันว่า สำหรับคนที่เล่นหรือมีการแต่งตัวเป็นผีตา โขนใหญ่ ต้องถอดเครื่องแต่งกายผีตาโขนใหญ่ออกให้หมดและนำไปทิ้งในแม่น้ำหมัน ห้ามนำเข้าบ้าน เป็นการทิ้งความทุกข์ยากและสิ่งเลวร้ายไป และรอจนถึงปีหน้าจึงค่อยทำเล่นกันใหม่

ประเพณีเล่นผีตาโขนเป็นประเพณีที่ชาวด่านซ้ายจังหวัดเลยถือปฏิบัติสืบต่อกันอย่าง ยาวนาน ผู้ที่สวมบทบาทเป็นผีตาโขนนั้นจะต้องสวมหน้ากากที่น่าเกลียดน่ากลัว ท่าจากหวดหนึ่งข้าว เหนียว แต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีสนดใส ออกเดินร่วมขบวนไปกับขบวนแห่งานบุญหลวง ซึ่งจะจัดรวมไป กับงานบุญหลวง ที่วัดโพธิ์ชัย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย คำว่า “ผีตาโขน” นั้นสันนิษฐานได้อยู่ 2 ทาง คือ หนึ่ง มีที่มาจากเรื่องราวของพระเวสสันดรชาดกว่า เมื่อพระเวสสันดร และพระนางมัทรีเสด็จ ออกจากป่า กลับคืนสู่เมืองนั้น บรรดาผีป่า และสิ่งสสารสัตว์ทั้งหลายต่างพากันแฝงเร้นมากับชาวบ้าน เพื่อรอส่งกลับบ้านกลับเมือง จึงเรียกกันว่า ผีตามคน จนกระทั่งเพี้ยนเสียงมาเป็น ผีตาโขน

อีกทางหนึ่ง คือ เชื่อว่าประเพณีผีตาโขน เป็นการละเล่นเพื่อบวงสรวงบูชาดวงวิญญาณ บรรพชน เนื่องจากชาวด่านซ้ายเชื่อกันว่า บรรพชนที่เสียชีวิตไปแล้วจะกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สามารถ ดลบันดาลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์หรือความหายนะกับบ้านเมืองได้ เพื่อให้เป็นที่พอใจของดวง วิญญาณบรรพชน ชาวบ้านจึงจัดให้มีการละเล่นผีตาโขนขึ้น ซึ่งจะจัดรวมไปกับงานบุญผะเหวด งานบุญ สงกรานต์ งานบุญบั้งไฟ และงานบุญซำฮะ ในช่วงรอยต่อของเดือนมิถุนายนจนถึงช่วงต้นเดือน กรกฎาคมของทุกปี

การเล่นผีตาโขนนั้นจะเล่นกันเฉพาะในงานประเพณี บุญหลวง ที่จะจัดขึ้นในเดือน 8 (ตาม ปฏิทินไทย) นิยมจัดงาน 3 วัน ด้วยกัน

วันแรก ชาวด่านซ้ายจะเรียกวันนี้ว่า วันรวม หรือวันโสม ชาวบ้านจะช่วยกันสร้าง หออุปคุตขึ้นก่อน

วันที่สอง จะเป็นพิธีอัญเชิญพระอุปคุตเข้ามาประดิษฐานภายในวัด ด้วยเชื่อกันว่า จะการอัญเชิญตัวแทนพระอุปคุตเข้ามาประดิษฐานในวัด จะช่วยป้องกันเหตุเภทภัยต่างๆ ไม่ให้เกิดขึ้น ในงานได้ ในวันที่จะมีขบวนแห่ผีตาโขนออกมาร้ายรำประกอบเครื่องดนตรีพื้นเมืองอย่างสนุกสนานไป ตลอดเส้นทางจนกระทั่งถึงวัด

วันที่สาม จะเป็นวันประกอบพิธีทางศาสนาและอุทิศบุญกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ ล่วงลับ ชาวบ้านจะไปทำบุญตักบาตรที่วัด ฟังเทศน์มหาชาติ สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัด

ปัจจุบัน ประเพณีเล่นผีตาโขน นอกจากจะเป็นประเพณีที่ชาวด่านซ้ายช่วยกันอนุรักษ์ไว้เพื่อ อนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนแล้ว ประเพณีนี้ยังช่วยกระตุ้นในเรื่อง ของการท่องเที่ยว นำเม็ดเงิน ชื่อเสียงมาสู่จังหวัดเลยเป็นประจำทุกปี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา.ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558.

กรมการศาสนา. กระทรวงวัฒนธรรม. 2557.

กลุ่มวิชาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, การสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว เชนิเวศ ทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม, กรุงเทพฯ : วี.ที.เค พรินต์ติ้ง, 2558.

ชญัญ วงษ์วิภาค, การท่องเที่ยวทางเลือก : ศาสนา วัฒนธรรม, กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

เดชา ศิริสุวรรณ. ผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.พ.). 2550.

บุรีรัตน์ สามัตตียะ. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช. พิมพ์ครั้งที่ 1, 2541.

พิฑูร มลิวัลย์. พระพุทธศาสนาสำหรับประชาชน ตอนที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา. 2527.

พระเมธีธรรมมาภรณ์. (ประยูร ชมมจิตโต). คุณธรรมสำหรับนักบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บริษัทสหธรรมิกจำกัด. 2547.

พัทยา สายหู. (2514). ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ดำรงค์ รักรัชรายาวงค์ และ ธนโชติ ศรีบุญเรือง. เติลนิวส์. ฉบับที่ 22,896. วันพุธที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2555.

อุดม บัวศรี. พิมพ์กวีศรีอีสาน. ขอนแก่น: สำนักส่งเสริมวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.

ชนภณ สมหวัง, “บทความพิเศษ กรุงเทพธุรกิจ”

<<http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641259>>, 2559.

http://www.loei.go.th/TH/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=1

82 ประวัติศาสตร์จังหวัดเลย, 2559.